

Література:

1. Андрущенко В. Інноваційний розвиток в стратегії «українського прориву» / В. Андрущенко // Вища освіта України.– 2008. – №2. – С. 10-17.
2. Андрущенко В.П. Модернізація педагогічної освіти відповідно до викликів ХХІ століття / В. П. Андрущенко, В. І. Бондар // Науковий вісник Миколаївського державного університету імені В. О. Сухомлинського. Сер. : Педагогічні науки. – 2010. – Вип. 1.28. – С. 12-20.
3. Клячко Т.Л. Модернизация образования и экономический кризис / Т. Л. Клячко // Universum: Вестн. Герценовского ун-та. – 2009. – № 5. – С. 3-13.
4. Колесникова И.А. Модернизация образования как объект историко-педагогического исследования / И. А. Колесникова // Модернизационные процессы в Российском и зарубежном образовании XVIII - начала ХХІ века: сб. науч. тр. Всероссийской научно-практич. конф. ХХХ сессии Научного совета по проблемам истории образования и педагогической науки РАО. – СПб.: СПб. АППО, 2014. – С. 13-22.
5. Корневский А.В. Модернизация образования: индивидуализация и междисциплинарность / А. В. Корневский, И. М. Узнародов // Высшее образование в России. – 2010. – № 11. – С. 113-118.
6. Ніколаєнко С.М. Теоретико-методологічні основи управління інноваційним розвитком системи освіти України : монографія / С. М. Ніколаєнко. – К.: Київський нац. торг.-екон. ун-т, 2008. – 419 с.
7. Освітні реформи: Закон про вищу освіту // Освіта України. – 2014. – № 15. – 21 квіт. – С. 8-9.
8. Саркисян Т.Н. К вопросу о модернизации образования / Т. Н. Саркисян // European science review. – 2014. – № 3-4. – С. 89-92.
9. Сисоєва С.О. Вища освіта України: реалії сучасного розвитку / С. О. Сисоєва, Н. Г. Батченко / Міністерство освіти і науки, молоді та спорту України, Київський ун-т ім. Б. Гринченка, Нац. ун-т біоресурсів і природокористування України. – К.: ВД ЕКМО, 2011. – 368 с.

УДК 1.101.8

Ігнатко В.
Національний педагогічний університет
імені М.П.Драгоманова

**ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ МОДЕЛІ «НАРОДНОЇ ЕКОНОМІКИ»
ТА ЕКОНОМІЧНІ ТРАНСФОРМАЦІЇ В УКРАЇНІ
В ЕПОХУ ГЛОБАЛІЗАЦІЙНИХ ЗМІН**

Аналізуються зміни економічного сегменту життєвого простору людини, які відбуваються під впливом глобалізаційних процесів; одним з основних серед них є формування так званої «народної економіки», яку характеризують дифузія власності, збільшення кількості власників капіталу через розвиток процесів акціонування, плюралізації форм власності та стимулювання підприємницької діяльності; зміни у характері й розподілі власності; скорочення розриву між рівнями доходів, а відтак і добробуту різних прошарків суспільства; подолання бідності, зростання частки середнього класу в соціальній структурі завдяки розвитку підприємництва, приватної власності та послаблення релятивного тиску з боку держави; надання можливостей і

гарантованого права дедалі більшій кількості власників приймати самостійні рішення у процесі управління та ін; автор підкреслює, що в економіці України ці зміни знаходяться у початковому стані.

Ключові поняття: людина, культура, виробництво, економіка, Глобалізація, «народна економіка».

Игнатко В. Особенности формирования модели «народной экономики» и экономические трансформации в Украине в эпоху глобализационных изменений *Анализируются изменения экономического сегмента жизненного пространства человека, которые происходят под влиянием глобализационных процессов; одним из основных среди них является формирование так называемой «народной экономики», которую характеризуют диффузия собственности, увеличение количества владельцев капитала через развитие процессов акционирования, плюрализация форм собственности и стимулирование предпринимательской деятельности; изменения в характере и распределении собственности; сокращение разрыва между уровнями доходов, а следовательно и благосостояния различных слоев общества; преодоление бедности, рост доли среднего класса в социальной структуре благодаря развитию предпринимательства, частной собственности и ослабление релятивного давления со стороны государства; предоставление возможностей и гарантированного права все большему количеству владельцев принимать самостоятельные решения в процессе управления и др; автор подчеркивает, что в экономике Украины эти изменения находятся в зачаточном состоянии.*

Ключевые понятия: человек, культура, производство, экономика, Глобализация, «народная экономика».

Ignatko V. Features of formation models "popular economy" and economic transformation in Ukraine, in the era of globalization changes. *Analyzed changes in the economic segment of human living space, which occur under the influence of globalization processes; one of the main among them is the formation of so-called "people's economy", which is characterized by the diffusion of property, increasing the number of owners of capital through the development process of corporatization, pluralization of forms of property and to stimulate entrepreneurship; changes in the nature and distribution of the property; bridging the gap between the levels of income, and hence the welfare of different sections of society; poverty reduction, growth in the share of the middle class in the social structure due to the development of entrepreneurship, private property and the weakening of relational pressure from the government; providing opportunities and guaranteed right more and more owners to make decisions in the process of management and others; the author stresses that the Ukrainian economy these changes are in their infancy.*

Key concepts: people, culture, production, economics, globalization, the "people's economy".

Становлення «народної економіки» можна розглядати як відповідь на ризики, що відбуваються в економічній сфері під впливом глобалізації. Мова йде про суперечності

між виробництвом і споживанням, між фінансовою сферою і реальною економікою, між попитом і пропозицією, між власниками та найманими працівниками, між окремими підприємствами, галузями, між країнами світового співтовариства, між продуктивними силами і виробничими відносинами, між політикою та економікою. Протиріччя завжди приховують у собі загрозу для системи. Вони повинні бути своєчасно і конструктивно вирішені. На думку багатьох економістів для сучасного процесу модернізації характерні зміни у співвідношеннях двох основних чинників виробництва-майна (капіталу) і людських здібностей (людського капіталу). Пріоритети змістилися в бік людського капіталу. Модель народної економіки – це розумний, важкий і необхідний крок у майбутнє. Вона заперечує все застаріле, що гальмує соціально-економічний прогрес і зберігає все корисне, перспективне. Вона стверджує нові економічні принципи і відносини, оновлене право і мораль, найбільш адекватні у сучасному часі.

Підкреслимо, що принципи функціонування моделі народної економіки близькі до скандинавської моделі. Вони передбачають широку участь громадян в усіх економічних процесах. Мова йде і про приватизацію, і про широке акціонування. Модель народної економіки спирається на реальні процеси, що відбувалися в економіці розвинених країн, а саме: дифузія власності, збільшення кількості власників капіталу через розвиток процесів акціонування, плюралізації форм власності та стимулювання підприємницької діяльності; зміни у характері й розподілі власності, пов'язані з трансформацією відносин володіння у системі відтворення; скорочення розриву між рівнями доходів, а відтак і добробуту різних прошарків суспільства; подолання бідності, зростання частки середнього класу в соціальній структурі завдяки розвитку підприємництва, приватної власності та послаблення релятивного тиску з боку держави; надання можливостей і гарантованого права дедалі більшій кількості власників приймати самостійні рішення у процесі управління поза державним контролем, перехід керівництва компаніями від власників до найманих топ-менеджерів, що підвищує рівень компетентності управління, відділяє політичну владу від економічної [1, с. 19].

У сучасних умовах модернізації економічної сфери під впливом глобалізації необхідно акцентувати увагу на підвищенні ролі вільної конкуренції як універсального засобу забезпечення рівного доступу до ресурсів та унеможливлення її монополізації. Це дозволить протистояти правлінню олігархічних структур. Для боротьби з ризиками глобалізації в економіці модель народної економіки припускає розробку й впровадження державних і регіональних програм підтримки та заохочення інновацій на підприємствах малого і середнього бізнесу. Головна мета цієї моделі – побудова суспільства загального добробуту на основі збереження базових свобод та захисту прав людини у сфері економіки.

Будь-яка національна економіка функціонує в рамках певної специфічної моделі, що відповідає стратегічній меті розвитку держави. Модернізація економічної сфери держави залежить і від **співвідношення глобальної та регіональної економіки**. Глобалізація являє собою взаємопроникнення, взаємозв'язок і взаємопереплетення економік країн світу, коли економічні процеси, що відбуваються в одній країні, знаходять відображення в інших країнах. Розвиток інформаційних технологій, з одного боку, є визначальним фактором сучасного процесу глобалізації, а з іншого – разом з

глобалізацією впливає на структурну модернізацію економіки, економічне зростання та конкурентоспроможність національних економік.

Глобалізація посилює нерівномірність та загальну нестабільність розвитку світової економіки. Відбувається це з причини аномального відриву фінансового сектору від реального, а також під впливом прискореної лібералізації багатьох країн, що розвиваються. Тобто причини криються у основоположних вихідних характеристиках самої глобалізації. Суттєвим пороком глобалізації стало її перетворення з об'єктивного процесу у проект домінуючої у світовому господарстві групи країн. Голландський вчений Я. Пронк вважає, що до 1989 року глобалізація була процесом, але в 90-ті роки стала проектом. Сьогодні вона породжує зубожіння і нерівність. Зубожіння і нерівність вже не є її побічним продуктом. Це передбачуваний наслідок «навмисного дефолту» [2, с. 284]. Відповідною реакцією країн, які знаходяться під тиском високорозвинених держав, стала їх активізація формальної і неформальної взаємодії на локальному, субрегіональному та регіональному рівнях.

Рух національних економік до самозбереження відбувається на основі її регіоналізації. Незважаючи на значний вплив глобалізації на розвиток економічної сфери, регіоналізм - це стійка тенденція світового економічного розвитку. Регіональний рівень економічного життя та регулювання виступає важливим конструктивним елементом в стратегії забезпечення національної конкурентоспроможності, виводу економіки окремої країни на сприятливі позиції в міжнародному поділі праці. Національні економіки відчувають все більш сильний тиск з боку некерованих і непередбачуваних глобальних факторів. Глобалізована економіка створює економічні, екологічні, соціальні та інші проблеми, які національні господарства самостійно вже не можуть вирішувати. Тому вони прагнуть об'єднати свої зусилля із зусиллями інших, як правило сусідніх, країн за допомогою створення регіональних економічних союзів. Таким чином, глобалізація стимулює регіоналізацію світового ринкового господарства.

Сьогодні у науковому дискурсі немає єдиної думки щодо питань співвідношення глобальної та регіональної економіки. Частина науковців вважає регіоналізацію альтернативою глобалізації [3, с. 215]. Інші дослідники, навпаки, погоджуються з тим, що «регіональні інтеграційні процеси доповнюють глобалізацію» [4, с. 209]. Зазначимо, що глобалізація та регіоналізація майже подібні, тому що мають спільні для них економічні рушійні сили та володіють спільними технологічними передумовами. Більш того, вони є ланками одного й того ж процесу інтернаціоналізації господарського життя і тісно пов'язані між собою.

Для успішної модернізації економічної сфери за умов глобалізації необхідна **системність реформ економічного життя суспільства**. Зазначимо, що модернізація – це певна ідеологія, навколо якої будуються конкретні реформи, що призводять до масштабних якісних змін. Вона створює основу для технологічно-інформаційного оновлення сучасного суспільства, адже в протилежному випадку в країні без системності реформ просто буде відсутній реальний запит на масштабне впровадження інновацій. Кожне суспільство на певному етапі розвитку потребує змін. Системність реформ і є тим інструментом, який сприяє модернізації, глибоким структурним та науково-технічним перетворенням, побудові сучасної, сталої, відкритої й конкурентоспроможної економіки,

формування професійної й ефективної системи державного управління, підвищення добробуту громадян.

Системність реформ економічного життя суспільства повинна ґрунтуватися на економічній теорії, знаннях, фактах, досвіді інших країн, а не на спонтанних рішеннях. Реформи, які спираються на наукові теорії перетворення в економічній системі ведуть до позитивних, прорахованих соціально-економічних результатів через максимально короткий період. Правильність вибору загальних концептуальних принципів, які визначають завдання і цілі реформування економічного сектору, призводить до успіху, або якщо такий вибір зроблено невірно – до невдачі. Системність реформ проявляється у тому, що їх реалізація повинна базуватися не тільки на розумінні стану власної економіки, але й на знанні світових тенденцій і процесів розвитку економіки: питань системи вільної торгівлі, світової валютної системи, реформування банківської системи, збереження і підвищення конкурентоспроможності національних економік [5, с. 287].

Системність реформ економічного сектору актуальна і для України, яка після розпаду СРСР опинилася на грані економічного краху. На сьогодні є багато викликів для українського суспільства і **економіка України знаходиться на шляху модернізаційних змін, що характеризуються певними тенденціями, проблемами та суперечностями.** Проаналізуємо реальні тенденції процесу модернізації економічної сфери. На сьогодні економіка України є трансформаційною й зазнає низку кризових явищ, які пов'язані з структурними змінами, без яких процес розвитку є неможливим.

Системні зміни пов'язані з трансформацією структури власності, яка займає центральне місце в економічній сфері. Вона визначає соціальну структуру суспільства, зумовлює специфіку управління економічними процесами, встановлює характер використання та споживання створеного у процесі виробництва продукту. В сучасній Україні трансформація структури власності перетворилася на визначальний чинник розвитку суспільства. Якщо в УРСР домінувала державна та колективна власність, питома вага якої у сукупності перевищувала 90 %, то в сучасній незалежній Україні домінуючою стала приватна власність, питома вага якої, за різними оцінками, становить від 80 до 90 % [6, с. 64]. Така кардинальна трансформація структури власності призвела до радикальних змін соціально-економічної сфери українського суспільства на початку 90-х р. ХХ ст., а саме у розподілі національного багатства, в соціальній структурі населення, в соціальній сутності та змісті діяльності держави, в державному економічному управлінні та соціальній політиці держави. Трансформація структури власності відбувалася на основі неоліберальних ринкових реформ, які відкинули українське суспільство на десятиріччя назад у своєму розвитку.

Необхідно звернути увагу на негативні наслідки цього процесу: по-перше, зміна структури розподілу національного багатства України відбувалася на користь правлячої політичної та економічної еліти; по-друге, у результаті проведення приватизації держава поступово втратила механізми впливу на окремі галузі економіки; по-третє, в суспільстві пріоритет загальнонародних інтересів змінився домінуванням приватних інтересів і по-четверте, в Україні змінився основний регулятор суспільних відносин: на зміну абсолютизму держави прийшов абсолютизм ринку.

Український дослідник В. Геєць зазначає: «Хоча декларувалося, що країна поставила завдання стати країною з цивілізованою ринковою економікою і досягнути результату, який став би основоположною моделлю життя, по суті, попередня модель абсолютизму держави в Україні, як і в інших країнах, рухалась до абсолютизму ринку. Склалася суспільна атмосфера, де «нова ідеологія» стала «тотальною свободою», яка дозволяє йти шляхом збагачення без будь-яких на те обмежень, а псевдоринкові відносини виявилися домінуючими в багатьох сферах, особливо в частині взаємодії держави і бізнесу» [7, с. 342].

Реальна тенденція процесу модернізації економіки проявилася у тому, що Україна поступово стала перетворюватися на периферію світової капіталістичної системи. Бути периферією – означає бути включеним до світових виробничо-вартісних ланцюгів як джерело сировини, дешевої робочої сили і місце зосередження низькотехнологічних екологічно шкідливих галузей, що виробляють продукти з низькою доданою вартістю. Тому країни периферії не мають можливості акумулювати достатньо ресурсів для забезпечення потреб власного розвитку, відчують нестачу капіталів і залежать від світових центрів накопичення капіталу. Внутрішні причини економічної кризи в Україні потрібно шукати у тому курсі, яким рухалась економіка України з перших років незалежності. Військовий конфлікт на Сході України, який почався у 2014 р., ще погіршив економічне становище країни, але головним, глибинним чинником посилення сучасних кризових тенденцій є дуже серйозні системні економічні деформації, що накопичувалися тривалий час. Без докорінної системної модернізації економіки не варто сподіватися на досягнення стратегічних цілей, пов'язаних зі створенням в Україні високорозвиненого, заможного, захищеного від небезпек суспільства, яке було б невід'ємною складовою об'єднаної Європи.

На нашу думку, “Революція гідності” 2014 р. дала шанс нашій державі змінити модель економічного розвитку та можливість провести реальні системні реформи й модернізацію економічної сфери. Проблема ціннісного цивілізаційного вибору впливає на процес модернізації економічної сфери. До 2014 р. країна перебувала в системі пострадянських координат із монополізованими ринками, домінуванням корупційних схем та надлишковим бюрократичним втручанням у виробничо-комерційну діяльність первинних економічних агентів. Сьогодні відбулася зміна координат з пріоритетами утвердження принципів реальної конкуренції, економічної, а не бюрократичної доцільності, виконання державою адекватних у ринковій економіці системних реформ за умов глобалізації.

Реформи повинні бути досить масштабними, а з іншого боку – ретельно виваженими, прагматичними, щоб залишатися в руслі реальності. Перше необхідне для того, щоб здолати інерцію старої структури, її властивість спонтанно повертатися до попереднього стану, якщо відхилення від звичного стану рівноваги є помірними. Друге – для того, щоб не зірватися у прірву вже в першій фазі трансформації, коли реформи ще не здатні створити мінімально необхідні передумови для більш-менш стабільного розвитку [8, с. 7]. Такі ризики є цілком реальними, якщо зважити на запропоновані у Стратегії реформ-2020 Президента України П. Порошенка 62 реформи та окремі програми, з яких 10 ідентифіковані як першочергові.

Шляхи модернізаційних змін будуть залежить від посткризової моделі економіки України. Зазначимо, що вітчизняні дослідники пропонують різні економічні моделі. Директор Інституту трансформації суспільства О. Соскін розглядає можливості реалізації моделі народного капіталізму. На його думку, в Україні склалася модель державно-монополістичного, кланово-олігархічного капіталізму, тому нашій державі потрібна альтернатива – усунення кланово-корпоративних груп з економіки країни та системи державного управління і запровадження таких механізмів одержання і розподілу доходів у суспільстві, які б забезпечили значне збільшення в суспільстві верстви дрібних і середніх приватних власників, тобто середнього класу. Сукупність подібних механізмів утворює модель народного капіталізму, яка останнім часом з успіхом працює в багатьох країнах і. Модель майже оптимальна для України, але за роки незалежності відбулося злиття крупного капіталу з політикою і вплив олігархів на реформи в економічному секторі дуже значний, коли вони зачіпають їх особисті інтереси.

А. Філіпенко пропонує модель народної економіки для України. Вона передбачає широке залучення громадян до всіх економічних процесів, починаючи з реальної приватизації та акціонування в інтересах переважної частини суспільства (а не групи олігархів, як це сталося в Україні), та до управління підприємствами і установами всіх форм власності [10, с. 3]. Модель державного соціалізованого капіталізму пропонує В. Тарасевич: «Ставлячи високі вимоги до молодій національній державі, українці впевнені в необхідності значно її посилити, щоб вона могла забезпечити відповідний національному характерові та інтересам більшості громадян курс на демократичну ліберальну соціалізацію суспільства і модернізацію країни. Тому держава повинна мати більш потужний капітал і ресурси, ніж національна буржуазія, стати більш ефективним загальнонаціональним капіталістом на службі народу. Інакше кажучи, у сучасних умовах державний соціалізований капіталізм значно більшою мірою відповідає названому курсу, ніж панівний олігархічний» [11, с. 13].

Своєчасною є економічна модель, яка пропонується дослідником О. Кендюховим у зв'язку з тенденціями глобалізації економіки – це модель “постіндустріальної інтелектуальної економіки”. Сучасна держава виступає інститутом, покликаним забезпечити довгострокове благополуччя суспільства і саме це має бути сенсом існування держави, визначати її головну мету. Забезпечення довгострокового благополуччя українського суспільства можливе за умови, якщо українська економіка досягне високої стійкої конкурентоспроможності в умовах глобальної конкуренції. Україні вкрай необхідно форсоване формування постіндустріальної інтелектуальної економіки шляхом забезпечення стрімкого зростання інтелектуального капіталу й розвитку інтелектуальної праці як основних факторів виробництва. І цей процес зобов'язана ініціювати й активно реалізовувати держава. Конкурентоспроможність України у світі буде визначатися не стільки коопераційними технологічними запозиченнями, скільки наявністю в неї можливостей вибудувати виробничі системи повного циклу, активно вкладати фінансові ресурси у фундаментальні та прикладні дослідження, створювати міцну інфраструктуру наукових досліджень та освоювати все більш складні види продукції іі. В свою чергу, С. Мочерний вважає оптимальною для

України – модель змішаної економіки, яка є найдосконалішою моделлю сучасного капіталізму [13, с. 28].

На нашу думку, цілі та завдання стратегії реформ-2020 потребують реалізації моделі постіндустріальної інтелектуальної економіки. Необхідно швидше адаптуватися до світових тенденцій та розпочати структурні, системні модернізаційні зміни в економічній сфері держави та дотримуватися певних умов: виважена оцінка ресурсів та можливостей держави; реальність цілей модернізації та шляхів їх досягнення; ефективна макроекономічна політика, що ґрунтується на мобілізації ресурсів для модернізації; наявність зацікавлених груп інтересів із достатнім владним впливом, готовність як політичної, так і економічної еліти та суспільства до змін; довіра до влади – «інституційна довіра»; створення адекватної інфраструктури та відповідних інституційних форм; формування конкурентного ринкового середовища; якісний людський капітал [14, с. 28].

При цьому необхідно враховувати основні ризики, які пов'язані із реалізацією перетворень в економіці держави і які повинні бути враховані при взятті країною курсу на нову модель економічного розвитку. Об'єктивно українська економіка на шляхах модернізаційних змін не може залишатися осторонь глобалізаційних процесів і повинна враховувати їх. Модернізацію економічної сфери України пов'язують з рівнем її технологічного розвитку, інституційними трансформаціями і зміною ролі людини.

Технологічний розвиток цілком залежить від поліпшення інвестиційного клімату, який є передумовою активізації інвестиційної діяльності та створення умов для зростання надходжень іноземного капіталу в економіку країни, сприяючи більш ефективному й оперативному розв'язанню проблем соціально-економічного розвитку. Проте існує низка проблем, які перешкоджають залученню інвестицій в Україну: нестабільність макроекономічного середовища; недосконала система оподаткування: високі податки, постійна зміна умов оподаткування; обмежені можливості використання інструментів фондового ринку; низький рівень розвитку вітчизняного фінансового ринку та його неефективне функціонування; нерозвиненість ринкової інфраструктури; високий рівень корупції; нецільове використання коштів, наданих українським партнерам іноземними інвесторами; військовий конфлікт на Сході України.

Однією із невирішених проблем залишається складність і нестабільність податкової системи України, яка напряму впливає на інвестиційний клімат у країні. Так, незважаючи на кодифікацію вітчизняного податкового законодавства, нормативно-правова база залишається достатньо складною. Податкова система має переважно фіскальний характер, що створює несприятливі умови для розвитку підприємницької діяльності, стримує економічну активність населення, знищує мотивацію до продуктивної праці. Слід зазначити, що стосовно інвестиційної складової до Податкового кодексу в останні роки внесено декілька новацій (наприклад, зниження ставки податку на прибуток, створення передумов інвестиційної привабливості країни шляхом зменшення ставки податку на додану вартість до 17% та ін.), які сприятимуть підвищенню інвестиційної активності та є передумовою стимулювання переходу України на інноваційну модель розвитку [15, с. 31].

Інвестиційний процес є невід'ємною складовою процесу відтворення національного капіталу, а отже, суспільного відтворення. Технологічний розвиток та сталість позитивних тенденцій в економіці залежить від того, наскільки економічна система забезпечує первинне генерування інвестиційних ресурсів внаслідок відтворювального процесу на підприємствах та в народному господарстві. Державі необхідно зробити всі умови стосовно формування та функціонування економічно обґрунтованого механізму визначення ефективності виробництв та забезпечення їх конкурентоспроможності на основі інновацій.

Один з головних шляхів модернізаційних змін в економіці – це створення та утвердження інноваційної моделі розвитку економіки. Дійсним показником ефективності модернізаційних процесів у державі має стати створення за підсумками проведених економічних реформ передумов для органічного переходу до інноваційної моделі розвитку. Зазначимо, що інноваційна модель зростання є об'єктивно наступною стадією трансформаційного процесу і є показником ефективності й системності реформ в економічній сфері.

Об'єктивно, Україна має реальні передумови для формування та утвердження інноваційної моделі розвитку економіки. Мова йде, про високий науково-технічний, кадровий та інтелектуальний потенціали, розвинуту навчально-наукову систему, високий освітній рівень населення, наявність кваліфікованої робочої сили. Проте, статистичні дані про впровадження інновацій в промисловості засвідчують практично невинне зменшення частки підприємств, які впроваджують інновації. Питома вага інноваційно активних підприємств наприклад у 1994-2006 роках зменшилася у 2,7 разу [16, с. 195] і даний процес продовжується. Модернізація економічної сфери буде успішною тільки за умов базування економічного розвитку України на достатньо активній інноваційній діяльності, у іншому випадку вітчизняні підприємства не зможуть бути конкурентоспроможними на європейському ринку.

Варто зазначити, що, за підрахунками фахівців, для досягнення рівня інтенсивного споживання інновацій народним господарством співвідношення між витратами трьох головних стадій життєвого циклу продукту (фундаментальні дослідження - конструкторсько-технологічні розробки; створення дослідного зразка; промислове освоєння) має становити 1:10:100. Це означає, що витрати на реалізацію одного інноваційного проекту у середньому в 100 разів вищі, ніж витрати на одержання необхідних для нього результатів фундаментальних досліджень [16, с. 197]. Тому однією з головних причин зволікання з переходом до інтенсивної форми інноваційного розвитку та розпорошення фінансових, кадрових й матеріальних ресурсів в інноваційній сфері слід, вважати саме брак в національній економіці фінансових ресурсів розвитку. Це головна проблема, що гальмує сам процес модернізації економічної сфери і яку необхідно вирішувати за допомогою проведення системних та масштабних реформ, здійснення інституційних трансформацій.

На думку фахівців, інституційна трансформація – це головний шлях модернізаційних змін економіки України. Побудова інноваційної моделі розвитку потребує потужного інституційного забезпечення. Йдеться про розвиток різноманітних організаційних форм інноваційного підприємництва, відновлення пільгового режиму для

технопарків, створення «бізнес-інкубаторів», кластерів, формування та діяльність технополісів, створення державно-приватних дорадчих органів та ін. Якщо у попередні роки основною метою інституційної політики було нагромадження критичної маси приватних господарюючих суб'єктів, то сучасна модернізація економічного сектору має спиратися на поєднання подальшої приватизації з підвищенням ефективності управління корпоративним та державним секторами економіки, визначенням оптимального співвідношення форм власності та організаційних моделей господарювання.

У центрі уваги моделі формування державою постіндустріальної інтелектуальної економіки повинна бути людина. Інформатизація економічного життя суспільства призвела до зростання інтересу економічної науки до людських творчих здібностей, до шляхів їх становлення і розвитку. В більшості кампаній починають надавати велике значення накопиченню людського капіталу, як найціннішого з усіх його видів. Одним зі способів накопичення людського капіталу є інвестування в людину, її здоров'я та освіту. Людський капітал – це не просто сукупність навичок, знань, здібностей, якими володіє людина. Це, перш за все, такий запас навичок, знань, здібностей, який доцільно використовується людиною в тій або іншій сфері суспільного відтворення, і який сприяє зростанню продуктивності праці та виробництва.

Таким чином, модернізація економічної сфери повинна відбуватися з розумінням того, що людський капітал є головною цінністю суспільства і визначальним чинником економічного зростання. З іншого боку формування людського капіталу вимагає від самої людини і всього суспільства значних витрат. Керівництво країни, керівники крупних підприємств та фірм повинні зрозуміти роль людини у сучасних економічних реаліях. Те, що людський капітал посідає на сучасному етапі ключову роль серед чинників забезпечення конкурентоспроможності національної економіки, дає підстави вбачати саме в ньому зв'язуючу ланку між соціальними та економічними орієнтирами розвитку суспільства, робить соціальну політику не відокремленим напрямом державної політики, а потужним чинником економічного розвитку [16, с. 282].

Отже, для України необхідна комплексна державна програма яка б зв'язала результати макроекономічної модернізації з добробутом конкретної людини. Україна має перетворитися з суспільства, яке живе за рахунок різних трансферів та пільг, на суспільство, яке утримує себе за рахунок високоефективної праці. Шляхи модернізаційних змін повинні бути спрямовані державою на реалізацію моделі постіндустріальної інтелектуальної економіки, яка повинна забезпечити інтегральне поєднання економічної ефективності, соціальної справедливості та ресурсної збалансованості.

Література:

1. Соскін О. І. Модель народного капіталізму: стійкість і адаптивність до будь-яких викликів (на прикладі Австрії) / О. І. Соскін // Актуальні проблеми економіки. — 2012. — № 6. — С. 16—29.
2. Матвієнко В. К. Економічна глобалізація та регіональна інтеграція – дві форми інтернаціоналізації світового господарства / В. К. Матвієнко // Вісник соціально-економічних досліджень. — 2013. — Вип. 4. — С. 282—287.

3. Губар Н. Регіоналізм як альтернатива глобалізації (порівняльний аналіз конкурентних стратегій американських та японських ТНК) / Н. Губар // Вісник КНУ ім. Т.Г. Шевченка. Міжнародні відносини. — 2002. — Вип. 21/24. — С. 215—219.
4. Загашвили В. Государство на новом этапе экономического развития / В. Загашвили // Мировая экономика и международные отношения. — 2009. — № 5. — С. 43—51.
5. Бліщук К. Проблеми реалізації економічних реформ в Україні / К. Бліщук, Г. Третяк // Ефективність державного управління. — 2012. — Вип. 33. — С. 286—293.
6. Скворець В. О. Трансформація структури власності як фактор вибору шляху розвитку українського суспільства / В. О. Скворець // Культурологічний вісник. - 2012. - Вип. 29. - С. 64-71.
7. Геец В. М. Развитие и кризисы в Украине – противоречия трансформации / В.М. Геец // Методологія, теорія та практика соціологічного аналізу сучасного суспільства: збірник наукових праць. — 2009. — Випуск 15. — С. 341—348.
8. Сіденко В. Імперативи системного реформування української економіки крізь призму асоціації України з ЄС / В. Сіденко // Україна 2014: соціально-економічна криза та пошук шляхів реформування. — К. : Центр Разумкова, 2014. — С. 5—18.
9. Соскін О. І. Можливості реалізації моделі народного капіталізму в Україні / О.І. Соскін // Економічні науки. — Серія «Економічна теорія та економічна історія»: збірник наукових праць ЛНТУ. — Випуск 7 (28). — Ч. 2. — Луцьк, 2010. [Електронний ресурс]. – режим доступу: <http://soskin.info/news/3074.html>
10. Філіпенко А. С. Модель народної економіки для України: основні риси / А. С. Філіпенко // Економічний часопис-XXI. — 2010. — № 3-4. — С. 3-6.
11. Тарасевич В. Ідеологічні доктрини: цивілізаційні аспекти і національний колорит / В. Тарасевич // Економіка України. — 2011. — № 3 (592). — С. 4—13.
12. Кендюхов О.В. Стратегія соціально-економічного розвитку України: мета, завдання і ключові проблеми / О.В. Кендюхов // Економіка промисловості. — 2009. — № 4 — С. 3—6.
13. Грущинська Н. М. Інноваційне-інформаційне забезпечення економічного розвитку України / Н. М. Грущинська // Інвестиції: практика та досвід. — 2010. — № 8. — С. 27—29.
14. Тирус Б. Ю. Механізми державного управління процесами модернізації економіки України в умовах глобалізації: автореф. дис.. на здобуття наук. ступеня канд. наук з держ. управління : 25.00.02 «механізми державного управління» / Богдан Юрійович Тирус - Львів : Б.в., 2015. - 20 с.
15. Перший етап модернізації економіки України: досвід та проблеми / О.М. Алимов, О.І. Амоша та ін. ; за заг. ред. В.І. Ляшенка ; ІЕП НАН України, КПУ. — Запоріжжя : КПУ, 2014. — 798 с.
16. Жаліло Я. А. Теорія та практика формування ефективної економічної стратегії держави: Монографія. — К. : НІСД, 2009. — 336 с.

УДК 1.101 (32.019.5)

*Захаренко К.
Національний педагогічний університет
імені М.П.Драгоманова*

ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ ЕФЕКТИВНОЇ ДЕРЖАВНОЇ ІНФОРМАЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ

Діяльність усіх задіяних у сфері інформаційної безпеки державних структур має бути чітко скоординованою в межах загальних програм і планів, а також визначених